

BIBLIION

*Habent
sua fata
libelli*

REVISTA BIBLIOTECII JUDEȚENE
IOAN N. ROMAN CONSTANȚA

Nr. 21 / 2020 » SERIE NOUĂ

Relația utilizatorilor bibliotecii cu timpul informației și al informării

Dr. Corina-Mihaela Apostoleanu
Manager, Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman”

Cunoașterea necesităților de informare ale utilizatorilor reprezintă o continuă preocupare a specialiștilor în știința informării, așa cum este necesar să fie bibliotecarii astăzi, scopul implicit și explicit al instituției bibliotecare fiind acela de a servi publicul. Ca oricare alt sistem deschis, biblioteca își bazează permanent activitatea pe feed-back-ul din partea utilizatorilor săi, parteneri activi în procesul de căutare și valorificare optimă a informației.

Bibliotecarul înțelege necesitatea de a-și adapta constant modul de construire a propriilor instrumente de informare, pentru ca această servire să se desfășoare în condiții dintre cele mai bune.

Procesul de informare se produce într-un context de comunicare și depinde esențialmente de o motivație.

Între sursa de informare și receptorul acesteia se creează un canal pe care se transmit mesaje în același cod.

Comunicarea va fi efectivă și eficientă în măsura în care atât sursa cât și receptorul sunt apropiați ca experiență ori sunt relaționați în vreun fel care să le permită o decodificare rapidă a mesajului.

În cazul structurilor infodocumentare, revine specialistului în știința informării rolul de a identifica „codul de comunicare” prin care utilizatorul își poate apropria informația și o poate asimila. Pentru bibliotecar, informația capătă mai multă valoare cu cât este „distribuită” mai des și la mai mulți utilizatori, spre deosebire de un mediu concurențial unde, de obicei, este protejată exclusivitatea.

Valoarea intrinsecă a informației este însă la fel de mare în orice structură socială. La fel și valoarea timpului afectat informației, într-un fel sau altul (producere, obținere, utilizare). Dacă în urmă cu un număr de ani, utilizatorii găseau aproape exclusiv în universul cărții și al periodicelor răspunsurile la necesitățile de informare, dar și modalitatea de a se îmbogăți spiritual prin lectură, de a se destinde, revoluția informațională a creat o presiune de timp cu un impact fără precedent.

Beneficiarii sunt interesați astăzi, în mare măsură, de mediile electronice de informare de tip Internet, baze de date, aceștia fiind într-o relație mult „acutizată” cu factorul temporal.

Mai multe categorii de timp, dacă ne este îngăduită această exprimare, pot fi identificate în zonele culturale care au o contingență cu

structurile infodocumentare sau în înseși procesele specifice unei structuri infodocumentare: timpul în care documentul purtător de informație a fost produs, timpul scurs între producerea documentului și momentul când acesta ajunge la utilizator și, respectiv, timpul în care i se pune la dispoziție documentul sau informația solicitată.

În cazul producerii, luăm în discuție documentul ca atare și nu informația, deoarece cazul acesteia din urmă va fi discutat la următoarea categorie de timp.

Gradul de satisfacție al utilizatorului vizavi de serviciile unei biblioteci este apreciat în mare măsură pornind chiar de la acești indicatori.

Timpul în care documentul a fost produs este foarte important pentru toate categoriile de utilizatori. Practic, toate domeniile trebuie cunoscute „la zi”. Există însă și caracteristici care îi diferențiază. Astfel, cercetătorii, medicii, inventatorii, informaticienii, cadrele didactice, studenții etc. au cu precădere nevoie de informații cât mai noi pentru ca activitatea lor să se desfășoare în conformitate cu cerințele sociale.

Istoricii, la rândul lor, deși interesați de noile descoperiri arheologice sau de documente, au în aceeași măsură nevoie și de „vechi”.

Privit istoric, fenomenul literar trebuie analizat și pe baza unor apariții editoriale din diferite perioade, mai apropiate sau mai îndepărtate de timpul studiului.

În principal, tot pe filologi îi vizează și următorul aspect, deși implicați pot fi și „obișnuiții”

utilizatori ai bibliotecii – există traduceri unicat ale unor texte, a căror înnoire nu s-a produs de mulți ani, din motive de dificultate a trecerii dintr-o limbă într-alta, lipsa interesului pentru reeditare etc. Cu toate că timpul apariției documentului este unul depășit moral, în lipsa unui document mai nou este folosit cel existent.

Desigur, aici poate interveni și cazul particular în care biblioteca nu deține un document mai nou, deși el a fost tipărit. Eforturile structurii infodocumentare trebuie să meargă în sensul achiziției lui.

O categorie la fel de controversată o vor alcătui și documentele al căror timp de producere nu este cunoscut din motive „tehnice” (lipsa foii de titlu, lipsa copertilor sau al oricărui alt indiciu de datare etc.), moment în care biblioteca nu poate pune la dispoziția utilizatorilor săi o informație completă.

Acestea sunt numai câteva situații din multitudinea celor existente în condiții practice într-o structură infodocumentară.

Producătorii de documente nu cunosc *apriori* utilizatorii, deci mesajul lor către aceștia este, indirect, mediat de bibliotecar și rolul său devine cu atât mai important în a lumina o față sau alta a acestui mesaj, a-l face cunoscut corect.

Timpul scurs între producerea documentului și momentul când acesta ajunge la utilizator depinde în primul rând de factori externi structurii infodocumentare (rețea de distribuție a editurii, sistem de publicitate, condiții de livrare, preț etc.). În mod firesc, al doilea pas îl face structura infodocumentară,

achiziționându-l și supunându-l procesului de prelucrare. Timpul producerii documentului începe să interacționeze cu timpul producerii informației. Nu insist asupra „ținerii la zi” a stocurilor de carte prelucrate și a extragerii informației analitice din publicațiile periodice, căci este de la sine înțeles.

Mă voi opri la un aspect la fel de important, acela al prelucrării analitice a informației, unde intervin dificultăți specifice.

Astfel, sunt situații când se prelucurează informație retrospectivă din carte și periodice.

Timpul producerii informației fiind mult întârziat din cauza unor factori care țin sau nu de structura infodocumentară – achiziția unui document, carte sau periodic, se face mult după producerea lui, informația s-a aflat pe un suport greu accesibil – microfilm, documentul s-a aflat în bibliotecă, dar nu a fost prelucrat etc. Bibliotecarul produce informația „târziu”, un număr de beneficiari fiind lipsiți de posibilitatea de a ajunge la informație, deși, teoretic aceasta exista. Cercetătorii vorbesc în acest caz de „eșecul colecției” și de un eșec al comunicării, când a fost găsit în catalogul colecției, dar nu este disponibil la acel moment.

Decalajul de timp menționat este semnificativ, dar informația ajunge până la urmă la utilizator și poate că acest lucru este cel mai important.

Utilizatorii au propriile lor standarde de timp în privința achiziției de documente, mai cu seamă că se așteaptă ca o carte sau un periodic pe care îl văd într-o librărie, într-un stand, pe

Internet etc. trebuie să existe într-o bibliotecă sau trebuie achiziționat cât mai rapid de către aceasta, fiind mai puțin interesați de condițiile obiective sau subiective care împiedică structura infodocumentară să le pună la dispoziție rapid documentele.

Colecțiile multimedia, documentele electronice, abonamentele la baze de date pot constitui, într-o oarecare măsură, răspunsuri la aceste întrebări.

Există și documente – enciclopedii, dicționare, în general materiale de referință, care rămân valoroase, prin cunoștințele pe care le transmit, chiar dacă informația despre ele a fost produsă la un mult timp după producerea lor ca atare.

Timpu în care se pune la dispoziție documentul solicitat sau informația solicitată comportă o sumă de discuții, pornind de la însăși dimensiunea temporală care vizează concret aducerea documentului, până la utilizator, până la cercetarea pe care trebuie să o efectueze bibliotecarul în căutarea informației. Ultimul aspect, are la rândul său, nenumărate fațete, date de modul de lucru, instrumentele bibliografice existente, abilitatea de căutare, cooperarea cu utilizatorul etc.

Etapile procesului de regăsire a informației constituie ele însele tema unui studiu care necesită detalieri.

Factorul temporal se relaționează și cu învingerea diferitelor bariere în calea informației: instituțională – confidențialitatea unor date, financiară – costul informației, tehnică – echipamentul utilizat,

lingvistică, psihologică – utilizatorul nu este familiarizat cu tehnologia, căutarea informației, mediul structurii infodocumentare etc.

Informația faptică va „învinge” factorul temporal, prin însăși caracteristica ei, deoarece ea trebuie regăsită pe loc.

Cererile care vizează cercetarea se vor axa pe calitatea informațiilor și nu vor avea același tempo de lucru, utilizatorul dând dovadă de „îngăduința” necesară.

Informarea „la zi” ține cont de forțe dinamice care țin de rapiditatea circulației informației de la bibliotecar sau din structura infodocumentară către utilizator.

În oricare din aceste situații enunțate mai sus, timpul „reglează” ritmul relației de comunicare și de informare.

La fel de interesat se dovedește a fi utilizatorul de cât timp îi este pus la dispoziție documentul, mai ales în cazul împrumutului acestuia la domiciliu. Timpul poate deveni în acest caz un „aliat” sau un „dușman”, atât al utilizatorului, cât și al documentului, frustrând un utilizator sau altul.

Prea puțin circulat, documentul tinde să intre între cele de eliminat, la un moment dat, din colecții. Prea mult circulat, documentul se degradează și ar putea să nu mai ajungă la următorul utilizator.

Și asupra timpului, utilizatorii tind să aibă tabuuri, imaginându-și că odată căutat în baza de date a bibliotecii sau oricare altă bază de date, pe Internet, rapiditatea căutării este asigurată. Nu este nici pe departe o regulă, mai cu seamă pe Internet, unde „zgomotul de informație” este foarte mare, și unde – paradoxal – în cazul unor cercetări mai avansate, este necesar mai mult timp.

„Cu cât numărul surselor crește, cu atât vor mai avea mai puțin timp să le localizeze și să le evalueze”.

Concluzionând, intermedierea specialistului în știința informării este esențială la momentul actual, al așa numitei explozii informaționale. Utilizatorul are nevoie de o „împuternicire” din partea acestuia pentru a putea identifica corect sursele, a le evalua și a extrage informația căutată.

Crește și rolul instrumentelor de informare a căror diversificare salvează mult din timpul căutării.

Factorul de timp este implicat în toate procesele infodocumentare, chiar dacă el nu este luat în calcul decât în foarte puține contexte.

Nu în ultimul rând, este esențial timpul cât structura infodocumentară este pusă la dispoziția utilizatorilor, respectiv programul său răspunde cerințelor. Acest aspect necesită o discuție specială, deoarece și aici pot fi identificați o sumă de factori de barieră sau de acces, interni sau externi.

OAMENI CARE AU CONSTRUIT DOBROGEA: ANGHEL SALIGNY (1854-1925)

[[inginer, cadru didactic universitar, ministru și academician, personalitate plurivalentă a științei și ingineriei românești¹, pe care Petru Bogdan, profesor la Universitatea din Iași, l-a numit „părintele tehnicii din România”², Anghel Saligny și-a legat

numele de Dobrogea prin construirea podului Carol I de la Cernavodă, dar și prin contribuția majoră la construirea și modernizarea portului Constanța, unde a construit primele silozuri din beton armat din Europa, dar și instalația de petrol³. De asemenea, inginerul român a realizat modernizarea sistemului de căi ferate din România, proiectând și supraveghind executarea de căi ferate, poduri și gări în tot Vechiul Regat și apoi și în Dobrogea. Activitatea sa constructivă în Dobrogea s-a desfășurat într-o epocă în care provincia pontică reunită cu Țara la 1878 se afla în plină ascensiune economică, socială și culturală. Efortul general era îndreptat spre ridicarea sa din punct de vedere economic, construirea și consolidarea infrastructurii fiind vitale.

Pentru Dobrogea, inginerul a realizat proiecte de mare anvergură care îl plasează, fără teamă de a exagera, printre făuritorii Dobrogei moderne, alături de regele Carol I și de Mihail Kogălniceanu.

Note pentru o biografie

Anghel Saligny este al doilea fiu al unei familii de origine franceză, stabilită în Moldova în jurul anilor 1845⁴. Aici, tatăl său a fost profesor pentru fiii de boieri și a întemeiat un pension la Focșani. S-a născut din tată francez și mamă poloneză, la 19 aprilie 1854, la Șerbănești, jud. Galați.

A urmat cursurile primare la pensionul familiei din

Focșani și liceul teoretic la Potsdam (Germania, 1870). A audiat, în calitate de student, cursurile de matematică și astronomie în cadrul Universității din Berlin. A absolvit, cu titlul de inginer constructor, Școala superioară tehnică din Charlottenburg (Berlin), în 1874. În 1875 a făcut practică pe diferite șantiere de construcții din Germania⁵.

S-a întors în țară în 1876⁶ și a fost angajat ca inginer ordinar clasa III la Serviciul de Poduri și Șosele, al cărui director adjunct a devenit în 1881. Din 1883, a fost numit inginer șef al Serviciului de poduri și căi ferate și apoi (între 1884-1901), șef al Serviciului de Docuri și director al căilor ferate (din 1895). Între 1901 și 1910, a fost director general al porturilor și al căilor de comunicații pe apă⁷.

A avut o adevărată vocație de dascăl, funcționând ca profesor până în 1914. În această calitate, a contribuit decisiv la formarea corpului de ingineri al României moderne. A militat pentru consolidarea școlii românești de matematică, fiind conștient că matematica și ingineria merg mână în mână⁸. A fost profesor universitar și șef al Catedrei la Școala Națională de Poduri și Șosele din București (1881-1914). A fost membru fondator al Societății Politehnice (1881) și președinte al acesteia (1897-1911).

În 1909, a fost președinte al celui de-al III-lea Congres internațional al petrolului, ținut la București⁹ (recunoaștere a importanței construirii instalațiilor de petrol din noul port maritim Constanța).

Din 1892, a devenit membru corespondent al Academiei Române, Secția Științifică. Devine membru titular al acesteia în 1897, pentru ca, în 1907, să fie ales, ca recunoaștere a meritelor sale științifice, președinte al înaltului for academic, funcție deținută până în 1910¹⁰. În calitate de academician, a promovat tinerele valori prin acordarea a 40 de burse ale Academiei unor tineri studenți de la universitățile din Iași și București, a sprijinit cercetarea și inovarea în domenii tehnice și științifice, sporind astfel prestigiul instituției. A sprijinit intrarea în Academia Română a unor reprezentanți ai științei și tehnicii și a promovat școala românească de inginerie. Cel care a susținut elogiul lui Saligny în ședința solemnă prilejuită de

decesul acestuia, Gheorghe Țițeica, spunea că acesta „poseda nu numai știința tehnică superioară necesară construcțiilor mari și îndrăznețe, dar și înțelegerea largă a nevoilor economice ale țării, precum și o putere de muncă extraordinară pentru realizarea ideilor sale”¹¹.

În perioada 1915-1916, la propunerea lui Ion I. C. Brătianu (cu care se afla în relații de prietenie, cunoscându-l din 1899), inginerul Anghel Saligny a ocupat funcția de director general al Direcției Generale a Munițiilor din Ministerul de Război, calitate în care a propus măsuri specifice vizând realizarea unor fabrici de muniții și armament, refacerea unor drumuri strategice și a propus o reglementare mai strictă a normelor de muncă din aceste fabrici, fie ele ale statului sau private¹².

Între 1918-1919, ani importanți de refacere a țării după război, Anghel Saligny a deținut funcția de ministru al lucrărilor publice¹³.

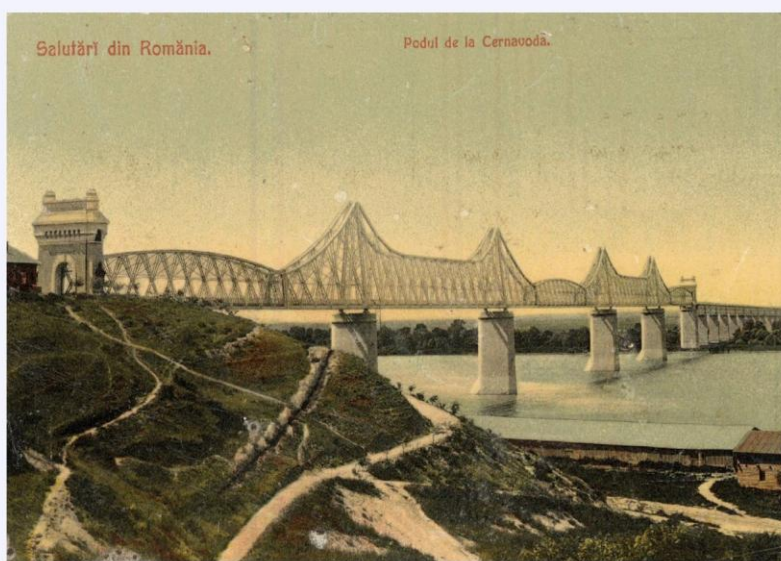
Importanța personalității sale poate fi dedusă și din reflectarea în presă și în societatea românească contemporană a decesului său, survenit la 17 iunie 1925. În cadrul ședinței solemne a Academiei, matematicianul Gheorghe Țițeica a ținut un discurs elogios, pe 3 iulie 1925. Presa centrală, respectiv ziarele „Adevărul” și „Universul” i-au dedicat marelui om articole elogioase. Guvernul român i-a organizat funeralii naționale pentru serviciile aduse țării. La eveniment au participat numeroase personalități ale culturii și vieții politice naționale: patriarhul Miron Cristea, primul-ministru Ion I. C. Brătianu, membri ai guvernului, președintele Academiei I. C. Negruzzi și comandorul Colinsky din partea regelui Ferdinand¹⁴.

Podul „Regele Carol I”

Podul „Regele Carol I” reprezintă, în viziunea multor autori, cea mai cunoscută dintre lucrările sale și rămâne și astăzi o mândrie pentru români, „cea mai mare lucrare de gen din Europa”, în epocă și mulți ani după aceea¹⁵. Construcția sa și etapele premergătoare au intrat în istoria tehnicii românești. Statul român a organizat două comisii care aveau ca scop selectarea unor proiecte pentru podul de peste Dunăre. Saligny, ca membru al comisiei, nu a fost de acord cu proiectele prezentate. La al doilea concurs, au fost prezentate cinci proiecte, niciunul satisfăcător. Soluția găsită a fost una neașteptată și considerată „de compromis sau chiar un act desperat”¹⁶: i se cerea inginerului Saligny să prezinte un proiect după ce va

fi studiat problema. În februarie 1887, și-a început munca prin alcătuirea unei echipe de ingineri români, mulți dintre ei fiind foști studenți ai săi de la Școala Națională de Poduri și Șosele. A întreprins și o călătorie de studii, cercetând mari poduri din străinătate. A insistat mai ales asupra podului peste golful Forth (Scoția) care avea o deschidere de 251 m¹⁷.

Timp de doi ani, a lucrat la elaborarea proiectului podului care a fost finalizat în 1890, printr-un memoriu care cuprindea planurile detaliate ale viitoarei construcții care avea să lege, pentru un secol,

Dobrogea de Țară. Construcția podului a început în același an. Lungimea totală a construcției era de 4088 m și îngloba cele mai avansate cunoștințe tehnice din domeniu. Ca noutate, inginerul a folosit noul sistem cu grinzi cu console pentru suprastructurarea podului și înlocuirea fierului pudlat cu oțel moale, în executarea tablierelor. Deschiderea centrală a edificiului avea 190 m, celelalte deschideri având 140 m¹⁸.

A fost un complex de poduri, compus din podul peste brațul Borcea, un pod peste Dunăre și un viaduct peste Balta Iezerului, desființat în 1969 și înlocuit cu terasament și rambleu. Lungimea totală a lucrărilor a fost mult mai mare, 14 km, cu 62000 mc escavații pentru fundații, 100000 mc zidărie pentru pile, 1600 vagoane de oțel, 100 km lungime de piloni și 3 milioane mc de terasamente¹⁹.

Podul poate fi considerat o minune inginerescă, cel mai lung din Europa și al doilea din lume, la momentul inaugurării sale: 14 septembrie 1895²⁰. La evenimentul inaugurării au luat parte oficialități românești și străine, personalități politice și culturale,

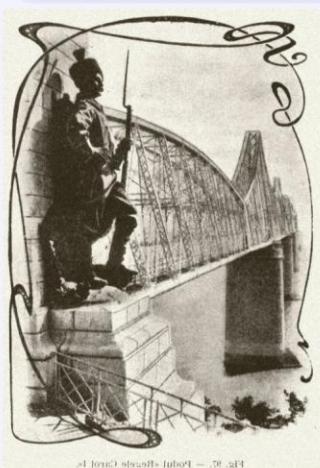
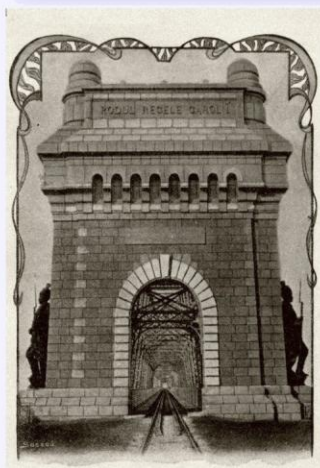

Foto:

Dorobanț - Podul „Regele Carol I”

Capul podului „Regele Carol I”

Dorobanț - Podul „Regele Carol I”

Sursa: Ionescu Dobrogianu, M.D.,
„Dobrogiia în pragul veacului
al XX-lea”, 1904

reprezentanți ai guvernelor străine, somități științifice și tehnice din străinătate, gazetari etc²¹.

Rezistența podului a fost probată în teribilele evenimente din 1916, când, conștienți de valoarea strategică a construcției, decidenții români au hotărât distrugerea podului prin dinamitare, pentru a nu cădea în mâinile inamicului. Însuși Anghel Saligny a indicat locurile pentru plasarea explozibilului, podul a fost avariat, dar a rezistat și a fost refăcut, sub supravegherea inginerului, imediat după război (când era ministru al lucrărilor publice)²².

De altfel, data inaugurării celei mai cunoscute opere a marelui inginer a devenit și „Ziua Inginerului din România”²³.

În conștiința românilor, Podul de la Cernavodă rămâne un adevărat simbol național. Despre el, Alexandru Vlahuță spunea că are „o frumusețe și o măreție” deosebite, fiind „întruparea geniului românesc...ne dă impresia că sîntem într-o lume de vrăji, în fața unuia din acele minunate poduri de argint, de care ne vorbeau poveștile-n copilărie...Toată uriașa împletitură de fier, pe care aleargă zguduitorile trenuri, pare că plutește în aer, ușoară ca o dantelă”²⁴.

(continuare în nr. viitor)

Dr. Anca-Angela Dobre

- 1 *Enciclopedia de istorie a României*, ediția a III-a, Editura Meronia, București, 2002, p. 582.
- 2 Petru Bogdan, *Opera lui Anghel Saligny. Învățămintul tehnic în România. Discurs rostit la 28 maiu 1931 în ședință solemnă a Academiei Române*, Regia M. O. Imprimeria Națională, București, 1931, p. 10.
- 3 Valentin Ciorbea, *Portul Constanța 1896-1996*, Editura Fundației Andrei Șaguna, Constanța, 1996, pp. 67-79.
- 4 Eugen Marinescu, *Anghel Saligny*, în „Cartea”, Nr. 2 (1985), p. 87.
- 5 *Enciclopedia marilor personalități din istoria, știința și cultura românească de-a lungul timpului*, Vol. III, Editura Geneze, București, 2001, p. 228.
- 6 Radu Voinea, *Anghel Saligny la Academia Română*, în „Academica”, An 14, nr. 26 (mai 2004), p. 57.
- 7 *Enciclopedia marilor personalități...*, loc. cit.
- 8 Ion Crișan, *Anghel Saligny*, Editura Tineretului, București, 1959, p. 75.
- 9 *Enciclopedia marilor personalități...*, loc. cit.
- 10 Radu Voinea, *op. cit.*, pp. 57-59.
- 11 *Ibidem*.
- 12 Cătălin Fudulu, *Anghel Saligny la conducerea Direcției Generale a Munițiilor*, în „Document”, An 11, nr. 1 (2008), pp. 30-31.
- 13 *Enciclopedia marilor personalități...*, loc. cit.
- 14 Cătălin Fudulu, *Anghel Saligny - utimele onoruri*, în „Sangidava”, tom 5 (2011), pp. 401-403.
- 15 Lucian Boia, *România, țară de frontieră a Europei*, Editura Humanitas, București, 2001, p. 273.
- 16 Ion Crișan, *op. cit.*, p. 95.
- 17 *Ibidem*, p. 96.
- 18 Petre Covacef, *150 de ani în evoluția căilor ferate din Dobrogea*, Editura Ex Ponto, Constanța, 2010, p. 201.
- 19 *Enciclopedia marilor personalități*, p. 229.
- 20 Adrian Rădulescu, Ion Bitoleanu, *Istoria românilor dintre Dunăre și Mare: Dobrogea*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979, p. 291.
- 21 Eugen Marinescu, *op. cit.*, p. 89.
- 22 Ion Crișan, *op. cit.*, pp. 129-130.
- 23 Radu Voinea, *op. cit.*, p. 57.
- 24 Apud Eugen Marinescu, *op. cit.*, p. 91.

CONSTANȚA DE ACUM UN VEAC ÎN MEMORIILE UNOR MARCANTE PERSONALITĂȚI CULTURALE ROMÂNE ALE EPOCII

(continuare din nr. anterior)

În august 1887, anterior întâlnirii povestite de Cella Serghi, **Alexandru Vlahuță**, invitat de către autoritățile române la inaugurarea statuii lui Ovidiu, descria atmosfera boemă a unei o seri calde de vară la malul mării, pe acordurile „musicilor militare”: „Valurile, cu vâjâitul lor legănător țin ison orchestrei de pe mal, a cărei fanfară se împrăștie lin în largul mării. Pe cer se aprind candelabre de stele. (...) De pe terasa otelului Carol îmi lunec ochii pe sclipitoarea câmpie a mării și cuget la vremurile îndepărtate, la câte întâmplări și prefaceri au curs după ele”¹.

Adânc impresionat de forța mării, Vlahuță realizează în *România pitorească* o amplă descriere a unei furtuni pe mare, în timpul unei călătorii până la Constanța, pe care o numește „farul României, aprins la porțile Răsăritului, în pragul apelor nestăpânite”:

„Așa liniștită și blândă s-arăta marea când am plecat din Sulina! și cât ne-a prins în larg, a și-nceput a se posomorî și, din ce în ce mai cu mânie, a-și ridica oștirile-i de valuri înaintea noastră. Soarele a asfințit. Pământul nu se mai vede. Un întuneric greu, amenințător, se lasă din cerul înnorat, fără stele. De pretutindeni, mugind, talazurile negre vin ca niște matahale vii și se izbesc de coastele vaporului, care, gâfâind greoi, se luptă cu nămeții de apă și-și taie cale dreaptă pe marea învolburată. Șuieră-n vânt frânghiile întinse de catarguri. Legănarea neregulată a vasului mă ametește. O căldură năbușitoare îmi învăluie capul. Culcat pe spate, în aerul greu al cabinei, îmi încopcesc mâinile sub ceafă, închid ochii și încerc să cuget; dar vijelia de-afară pare că împrăștie și gândurile mele. E o

larmă, un zgomot înfiorător de scaune răsturnate, de uși trântite. Aud pași repezi pe punte, strigăte nedeslușite. C-un vâjâit năprasnic se-nalță valurile aruncându-se pe podelele vaporului, și-n hârtoapele ce se deschid, vasul scăpătând se pleacă într-o parte, pereții trosnesc, strânși între mișcătoarele dealuri de apă. O amăgire a simțurilor zăpăcite de spaimă: mi se pare că în loc să înaintăm, ne lăsăm în jos, ne scufundăm încet în adâncul mării. Mă uit la ușă, pe-acolo are să năvălească apa, pe-acolo are să vie moartea. O aștept. Învălmășit și răpede, ca la lumina unui fulger,

Farul cu marea furtunoasă

îmi apar icoane din copilărie, stoluri de amintiri vechi, nechemate, tresar deodată în scăpărarea unei clipe; cuvinte, și lucruri, și întâmplări la cari nu m-am mai gândit de mult vin acum, stârnite din depărtările vieții, aduse valvârtej ca de suflarea unei vijelii. Măsor cu gândul întinderea mării: peste talazurile-i furioase văd vasul nostru - o jucărie, o coajă de nucă, pe care iscusința omului o cumpănește și-o poartă totuși pe mări, înfruntând mânia furtunilor. În luptele-i de veacuri cu-atâtea primejdii și greutăți ce-i stau în cale, omul îmi apare ca acel voinic năzdrăvan din povești pe care nimic nu-l înspăimântă. Cine poate prevedea până unde-și va întinde într-o zi hotarele puterilor lui cuceritorul acesta îndrăzneț și neobosit!

În albul zorilor ies pe punte. Furtuna s-a potolit. Marea e liniștită, – ostenită parcă de-atâta frământare în deșert. Un oraș frumos strălucește înaintea noastră: Constanța – farul României, aprins la porțile Răsăritului, în pragul apelor nestăpânite. O, pământ binecuvântat!

Orașul e revărsat pe-o ieșitură de mal împlântată-n valuri. Prin câte-a mai trecut, Doamne, și colțisorul acesta de lume!... La început au aruncat ancorele și și-au așezat liman aci fenicienii, cei dintâi colindători ai mărilor. După ei au venit grecii, cu puternicile lor corăbii. Apoi a început năvala noroadelor de pe uscat. Și așa, neamuri pe neamuri s-au împins în căutarea «berbecului cu lâna de aur» de la gurile Istrului; vieți peste vieți s-au așternut în trei mii de ani pe țărmul acesta, și vijelii după vijelii au băntuit

și-au spulberat așezările lor din temelie. Constanța de azi – chemată să devie peste câțiva ani unul din cele mai mărețe și mai însemnate porturi din lume – stă pe mormântul vechiului oraș Tomis.”²

În 1897, printre vizitatorii Constanței s-a numărat și **Iosif Vulcan**, fondatorul revistei ardelenne „Familia”. El își va nota impresiile de voiaj în coloanele celebrei publicații orădene: „La Constanța, în gară, unde vezi români, auzi limba noastră, mângâiat ca de o adiere românească”. Ajuns cu o birjă la Serviciul Maritim, unde își lasă bagajele, Iosif Vulcan, copleșit de ineditul locului, nu știe ce să contemple mai întâi: „Să privim

stradele – se întreabă el – clădirile, otelurile, geamiile, care, toate laolaltă, ne fac o impresiune necunoscută încă, să admirăm nesfârșita mare, ce împrejmuieste colțul extrem al orașului și ale cărei valuri verzi și turbate cuprind tot orizontul...” Firește, scriitorul orădean alege să privească mai întâi marea, pe care, „cu cât o privim mai mult cu atâta ne atrage mai tare, cu atâta ne cucerește mai adânc. Impresiunea ce simțim văzând întâia oară marea, e zguduitoare. Panorama ei ne oferă atâtea minunății, de care nici n-am visat”. Cutreieră apoi orașul, a cărui poziție i se pare „foarte romantică”. Plimbarea pe bulevard, locul de promenadă al constănțenilor, îl încântă: „Începând de la port [bulevardul –n.a.] ne conduce pe marginea extremă a mării și ne arată cele mai minunate priveliști. Mergând în sus, ochii noștri sunt ațintiți tot în dreapta și trec din surprinderi în surprinderi.

Formațiunea stâncilor, pe vârful cărora stau clădite palatele și casele, a(le) căror temelii sunt bătute de valurile mării mugitoare, oferă o altă panoramă cărui cadru vecinic e marea-n infinit”³.

În peisajul constănțean, îi mai atrage atenția și Palatul Comunal sau Primăria, devenit ulterior, în 1906, Oficiu Poștal, actualmente Muzeul de Artă Populară, „un edificiu modern și cu gust, care formează un contrast izbitor în mijlocul necurăteniei tătareșci, ce începe de acolo în sus”⁴. Referitor la clădirea Cazinoului și la funcțiunile acesteia, Petru Vulcan face și în acest caz câteva observații politico-ironice: „Sara, pe bulevard, ce e drept, observ multă lume; dar nu-nțeleg de ce nu cântă musica? Ba da, ea cântă, nu pe bulevard, ci pe terasă. O terasă vastă, iluminată *a giorno*, unde vizitatorul poate să se minuneze la vederea unor ființe extatice, pseudo-artiste-cântărețe, cari debutează în costume străvechi – provocatoare prin excelență, singurele cari atrag pe risipitori, căci aici intrarea e sărată la preț, mai sărată ca unda mării. (...) Îndată la început ne atrage Pavilionul de petrecere, ale cărui picioare se ridică din valuri, câtă vreme veranda e împinsă deasupra mării. Fereștile sara sunt iluminate *a giorno*, în lăuntru cântă musica și părechi vesele dansează bostonul; din afară lampioane atârinate spre mare fac o lumină feerică, sub care dame și domni conversează intim, desfătându-se în marea dinaintea lor, ca-n *O mie și una de nopți*”⁵.

Un pas decisiv spre constituirea unui climat de aspirație literară la Constanța va fi făcut de scriitorul și publicistul **Petru Vulcan**, un aromân din Macedonia, școlit la Craiova și București, prin fondarea Cercului literar „Ovidiu”, în 1897, același an în care acesta sosește în fostul Tomis pentru a se angaja ca funcționar la prefectură, unde va lucra până la sfârșitul vieții, în 1922. Având în

spate o prodigioasă activitate pe tărâmul scrisului și dornic fiind de a risipi mahmureala provincială a Constanței, fie și numai sub aspect cultural, Petru Vulcan evidențiază obiectivele acestui Cerc: „ridicarea nivelului cultural în Constanța și în toată Dobrogea, înființarea unei biblioteci universale, de la izvoarele cărei se pot adăpa toți cei prezenți și viitori, susținerea de conferințe pentru cei care n-au avut fericirea să fie în contact zilnic cu știința, fondarea unei școli pentru adulți, redactarea unei reviste literare”⁶.

Dar impresiile lui Petru Vulcan, după o primă iarnă petrecută la malul mării, nu sunt foarte plăcute, el notând, în martie 1898, că „n-am văzut iarnă mai mizerabilă, mai urâtă, mai infernală și mai perversă ca în gingașa Constanța... Așa iarnă cu vânturile ei din pustile Siberiei am blestemat-o și o blestem. Acum înțeleg pentru ce Ovidiu a plâns și a suspinat atâta după dulcea lui Romă, de pe ruinele Tomisului”. El cade definitiv „în dizgrația tuturor antreprenorilor de hoteluri, birturi și cafenele” când afirmă că „iarna din Constanța e o parte însemnată din infernul lui Dante”, pentru ca, la scurtă vreme, adresându-se unui redactor, să recidiveze printr-o corespondență din urbea marină: „În călătoria D-voastre la Constantinopol din primăvara trecută, ați avut ocazia să vedeți orașul Constanța însă sub un cer înourat, când vântul nebun ridică colbul stradelor în vârtej amețitoare, care orbesc ochii, ruinează vestimintele și inspiră un fel de antipatie, cu deosebire în inimile turiștilor, pentru încântătoarea Constanța în timpul sezonului”⁷.

La venirea sa în oraș, Petru Vulcan sesizează și se arată impresionat de aspectul contrastant al urbei, întrepătrundere de vechi și nou, european și oriental: „Până în Piața Independenței [actuala Piața Ovidiu -n.a.], unde se înalță statuia marelui poet străbun, acest oraș are o înfățișare europeană; situat

pe un platou și la marginile mării, cu clădirile sale gingașe, dispuse în strade drepte, cu cosmopolitismul seu, cu circulația spre agenția vapoarelor și gară, se poate considera ca cel mai vii din restul orașelor țării; dar cu cât va înainta cineva pe strada Carol, afară de oțelul Regal și cel din urmă clădit, care se poate socoti și cel mai gingaș din punct de vedere al construcției, numit Dacia, în colo restul presintă aspectul unui oraș oriental...”⁸.

El descrie intensă perioadă de cercetări arheologice de la sfârșitul secolului al XIX-lea din vechiului

în templu, se pot vede ciocane de granit, restaurate în desordine, jumătate ferecate, în care artistul și-a plimbat dalta, căutând să modeleze peatra brută; asemenea și alte patru colonade în lungul ca de vreo patru metri, de formă drept-unghulară; pe prima față sunt sculptate foi de stejar și de viță cu o artă desăvârșită, dar se poate ușor ghici cum în cea mai mare parte, numai proiectul e făcut, fără a fi terminat ceea ce își propusese artistul. Aci sunt și două bolți, una de peatră, alta de cărămidă romană foarte fină, dar solidă; ce va fi zăcând sub aceste bolți, timpul ne va arăta, deocamdată lucrarea s-a limitat aci

Tomis, vestigiile descoperite și aspectul sud-vestic al peninsulei, locul în care „marea formează un bazin, în dreptul vechiului port genovez, la o distanță de câțiva metri, începe un deal în semicerc, al cărui pământ e atât de tare, încât desgropătorii metropolei vechi, când isbesc cu târnăcoapele, scapără schinte și în părțile unde pătrunde ferul ascuțit se formează un fel de luciu metalic.

Sub dealul acesta, la o distanță de 40 de metri, se văd trepte de peatră găunoasă din cauza timpului, iar la căpătuial de sus al porticeii ce ducea

până în primăvară.

Patru blocuri enorme de plumb, de formă cubică, turtite în partea de sus, par a fi servit de basă colonadelor de la intrarea principală. Se mai văd desgropate și niște pedestale, înfrumusețate în partea de sus prin sculpturi, în felul colonadelor dorice... Acesta e aspectul orașului Tomis, mai nimerit al templului metropolei. Mari proiecte, muncă de titani desfășurată pe țărmul Mării Negre de strămoși; dar de ce aceste toate pe jumătate începute și neterminate? De ce nici o inscripțiune nu se vede pe vre-o

peatră?

Marea, sensibilă la cea mai mică adiere de vânt, n-a vrut să-mi răspundă, petrele de asemenea au tăcut, păstrând secretul veacurilor.

Să fi fost vre-un teribil cutremur, care a înmărmurit pe artiști cu dalta în mână, de n-au mai putut continua, silindu-i să fugă încotro au văzut cu ochii! În ori ce cas, a trebuit să fie o catastrofă... Dar arheologii au cuvântul.

Munțișorul care țărnuiește Marea, pe zi ce trece e scobit până-n rărunchi, pe de o parte a se căra pământul de aici, iar pe de altă, spre a se prelungi bulevardul până la vii, unde sunt băile actuale. Se văd sute de lucrători, isbind din greu cu târnăcoapele ascuțite la vârf și cu lopețile de fer încărcând sute de vagoane, trase de mașini care asurzesc pe vizitator cu fluieratul lor ascuțit, grăbind la descărcat în mare și înaintând astfel cu uscatul în regiunea ei. Pe o distanță de câteva hectare, unde acum doi ani stăpânea marea, azi n-ar fi în stare cineva să bănuiască că ar fi existat ea pe acolo; și se va întinde uscatul tot mai mult în adâncul și largul ei, până ce i se va fixa un hotar așa cum vre omul, nu cum a poftit dânsa"⁹.

Având acceptul lui **Ion Luca Caragiale** de a fi membru onorific în comitetul de conducere al Cercului literar „Ovidiu”, Petru Vulcan, conducătorul mișcării literar-culturale constănțene, îl invită pe marele dramaturg și prozator la Constanța. Acesta va susține o conferință intitulată, în spiritul-i caracteristic, „Despre serioșitate”. Manifestarea are loc la 22 octombrie 1897, „în folosul Cercului literar *Ovidiu*”, în sala Cazinoului „literalmente

plină de lume distinsă”, locație oferită în mod gratuit de primarul E. Schina.

Ziaristul Horia Roman, fiul distinsului om de cultură și politician I.N. Roman, al cărui nume îl poartă și Biblioteca Județeană, evocă, în însemnările sale, un moment care îl are ca protagonist pe marele dramaturg. Acesta descrie obiceiul lui Caragiale de a veni la Constanța și de a trage la Canara, la conacul prietenului său, inginerul Zossima, personaj „autoritar și curios”, prieten și acesta cu Delavrancea, Vlahuță și pictorul Grigorescu. Horia Roman mărturisește că aici a auzit pentru prima dată povestea care îi are ca eroi principali pe Caragiale și pe lustragiul tătar Osman, în anul 1902: „Descins la Constanța de câteva minute, Caragiale se îndreaptă tacticos către lustragiul Osman, evident pentru a-și face ghetetele.” Săcâit de întrebările

referitoare la întinderea Mării și a Dunării pe care dramaturgul i le adresa în momentul în care îi lustruia încălțărilor, Osman are o răbufnire în care îl categorisește pe dramaturg, lăsându-l cu o gheată lustruită și alta nu: «Marea – mare, bre... Dunărea – mare, bre... Tu: pezevenghi mare...»¹⁰.

1 Doina Păuleanu, *Constanța 1878-1928: Spectacolul modernității târzii*, Editura Arcade, București, 2006..., vol. II, p. 74.

2 Alexandru Vlahuță, *România pitorească*, Editura Cartea Românească, București, 1929, pp. 36-38.

3 Constantin Cioroiu, Marian Moise, *Litoralul românesc la 1900*, Editura Europolis, Constanța, 2001., pp. 231-232.

4 Doina Păuleanu, *Constanța 1878-1928...*, vol. II, p. 460.

5 *Ibidem*, vol. I, p. 407.

6 Constantin Cioroiu, Marian Moise, *op. cit.*, pp. 163-164.

7 Doina Păuleanu, *Constanța 1878-1928...*, vol. I, p. 37.

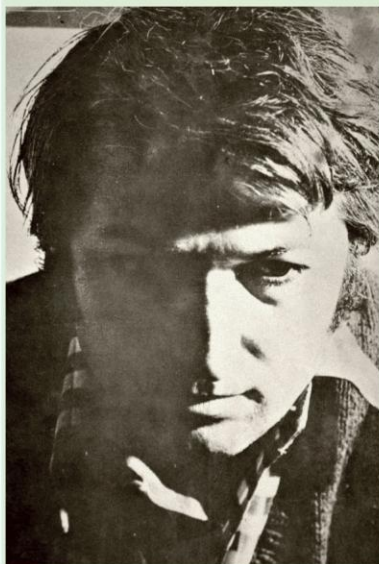
8 *Ibidem*, p. 99.

9 *Ibidem*, pp. 109-110.

10 *Idem*, *Constanța. Aventura unui proiect european*, Editura Ex Ponto, Constanța, 2003, p. 63.

Andreea Bușe

TABLOU CU STRUGURI

De graficianul **George Leolea**

I-am cunoscut în anul 1958, după terminarea liceului, când mă angajasem ca decorator la Casa Armatei din Constanța (aveam ceva talent la desen și chiar mă consideram ...artist!). Instituția funcționa în localul fostului Cerc Militar, o clădire de la începutul secolului 20, mereu în renovare, demolată

în anii '70, pentru a se construi cinematograful de vară „Tomis”. Aveam un mic atelier în spatele clădirii, cu intrarea prin curtea amenajată ca un parc. Aici mă vizita, între alții, bunul meu prieten Hari (Hariton) Enache. Acesta încerca a scrie versuri, începuse și eu, ne amuzam. Cumpăram săptămânal, de la chioșcul de ziare de lângă vechea gară, revistele „Contemporanul” și „Tribuna” și citeam poeziile publicate acolo precum și cronicile literare, ce ni se păreau, majoritatea, extrem de prețioase. Discutam câte în lună și în stele și fumam. Într-o seară (aveam program și după-amiază), Hari a venit cu doi prieteni de vârsta noastră: George Leolea și Petre Grăjdeanu, primul, bibliotecar la căminul cultural din comuna Mihail Kogălniceanu, celălalt, cioplitor în piatră. G.L. apărea ca un băiat blajin, delicat, în ciuda chipului viril, cu trăsături abrupte, ca sculptat, de armân. P.G. afișa un aer frust, sportiv, ușor ironic, ambii de înălțime peste medie. Fumători și ei. De atunci ne-am întâlnit adesea, fie la atelier, fie în oraș. Într-o seară, George a mărturisit că, și el, a început să picteze în ulei. Lucra la un tablou cu struguri, acasă, în comuna Kogălniceanu. Chiar ne-a invitat la el, la o petrecere armânească, să ascultăm cântece strămoșești și să mâncăm plăcinte. Am fost și nu mi-a părut rău. Mi-a arătat atunci, sfios, tabloul început...

De atunci ne-am întâlnit mai rar, apoi deloc. Eu am dat examen de admitere la Institutul de arte plastice bucureștean, am picat (o mare dezamăgire, fiindcă mă consideram, cum arătam, deja un artist – mult mai târziu mi-am dat seama cât mă înșelasem!), apoi,

descurajat (n-am avut tenacitatea de a mai încerca) și cum îmi plăcea și literatura, am dat examen, anul următor, la Filologie, Universitatea București. Reușind, mi-am luat adio de la visul copilăriei și primei tinereți de a mă împlini ca artist plastic, am părăsit micul atelier, dar ca hobby, nu am renunțat total la desen și la pictură.

A trecut ceva vreme (plecasem la București), n-am mai auzit nimic despre G.L., până când Hari mi-a dat o veste care m-a uluit: George era student la Institutul de Arte Plastice București! Deci pictura nu fusese pentru el doar un hobby, chiar avea vocație și, iată, și-a urmat-o tenace. Tot atunci a intrat la același institut și Petre, specializându-se în sculptură. Colegi de facultate acum, George și Petre vor rămâne prieteni nedespărțiți...

Nu l-am mai întâlnit pe G.L. mulți ani, până într-o zi, când m-am pomenit cu el la biroul în care lucram la Biblioteca Județeană, adus de amicul Hari și de un alt prieten comun, Nelu D., inginer electronist. George, același, cu profilul său viril, energic, contrastând cu zâmbetul blând, acum însă cu părul grizonant ici, colo, pe la tâmpile. Venise împreună cu un necunoscut, ceva mai în vârstă: graficianul de notorietate, Harry Gutman, cu care, alături de alți șase graficieni organizaseră, sub egida U.A.P., o expoziție, la Muzeul de Artă Constanța. Am fost la o cafea, am evocat vremurile tinereții. La despărțire, ne-am notat adresele, telefoanele, cu gândul bun de a ne revedea, de a ține legătura. Atunci, Harry Gutman, sceptic și parcă ușor ironic, a făcut o observație: „Așa cum vă notați numerele telefoanelor, mi-e teamă, băieți, că tot așa le veți și pierde!” A avut dreptate, dar nu întru totul: ne-am văzut pentru ultima oară, însă legăturile le-am păstrat...

În anul 1981, pe când organizam Clubul Artelor la Biblioteca Județeană, mi-a venit ideea să-l invit la Constanța și pe G.L. (se stabilise la București) pentru a fi prezentat, ca grafician, în cadrul seriei de manifestări „Creatori la Pontul Euxin” primită bine de public. Era deja un artist recunoscut în plan național, luase Premiul Uniunii Artiștilor Plastici și organizase expoziții de succes în țară și în străinătate. I-am telefonat. A fost de acord în principiu, deși prefera să nu apară în public, nu-i plăcea. Zicea: „Pentru mine vorbesc lucrările mele, eu ce să mai spun...”

L-am asigurat că nu trebuie să vorbească cine știe ce, va fi prezentat de un critic de artă, Doina Păuleanu, muzeograf, pe care de altfel o cunoștea și care s-a arătat dispusă a face acest oficiu. Pentru că editam un pliant

promoțional, unde înmănușiam date sumare despre invitați, l-am rugat să-mi trimită o fotografie portret, date autobiografice, lista expozițiilor, a distincțiilor, referiri critice, reproduceri foto după lucrări de ale sale. Mi-a trimis acest material, primisese și de la ceilalți invitați (scriitorul și lingvistul Ion Coja, criticul literar Marian Popa, arhitectul șef al orașului Constanța, Gh. Dumitrașcu și Doina Păuleanu, amintită înainte) fotografiile și textele ce-i priveau, astfel că am putut trimite pliantul la tipar. Tipărit cu cerneală albastră, cu opt pagini, pe hârtie cretată, a fost bogat ilustrat cu reproduceri după lucrările lui George. Numai că, în preajma desfășurării manifestării el m-a anunțat că nu poate veni, are o ședință importantă la Secția de grafică a U.A.P., chiar în ziua respectivă; oricum, nu era entuziasmat pentru aparițiile în public, cum îmi mărturisise, așa că Doina Păuleanu l-a prezentat în lipsă. I-am trimis pliantul prin poștă...

Am mai avut câteva convorbiri telefonice cu George, apoi legăturile noastre au încetat. După trei ani, o știre m-a stupefiat: a murit. Infarct. Știam, încă din tinerețe, că are probleme cu inima, dar nu-mi închipuisem că sunt atât de severe.

În anul 1994, m-a vizitat la birou sora lui George, doamna Pocea. Mi-a spus că primăria orașului Mihail Kogălniceanu a hotărât ca, pentru a-l omagia, să dea numele său Căminului cultural orășenesc, unde, cândva, fusese bibliotecar. M-a rugat s-o pun în legătură cu conducerea Muzeului de Artă pentru a organiza o expoziție comemorativă cu lucrările sale, ce urma să facă parte din programul ceremoniei de atribuire a numelui artistului, căminului cultural. Doamna Simona Rusu, muzeograf și critic de artă, pe atunci director cu delegație al muzeului, care s-a dovedit plină de solicitudine (va fi ajutată, cu lucrări de G.L., de soția acestuia, o doamnă încă, după atâția ani, foarte marcată de dispariția sa, de universul său artistic și lăuntric) a organizat expoziția și l-a invitat pe cunoscutul critic de artă, Radu Ionescu, s-o prezinte. Am participat la vernisaj împreună cu prietenul din tinerețe al lui George, sculptorul Petre Grăjdeanu. Doamna Pocea ne-a invitat apoi în casa părintească. Acolo am revăzut – nu mi-a venit a crede – tabloul cu struguri, primul lui tablou, pe care ni l-a arătat, sfios, în acea frumoasă seară armânească din prima noastră tinerețe...

Constantin Cioroiu

LUI ALECU MEREUȚĂ, CU DEOSEBITĂ PREȚUIRE

Alexandru Mereuță este actorul cu una dintre cele mai îndelungate și neobosite vieți artistice din România.

S-a născut la 14 iunie 1927, în comuna Bogdănești, o localitate așezată „pe drumul de costișă ce duce la Vaslui”. Numele i-a fost ales de mama sa, Eleonora, o admiratoare a operei lui Alexandru Vlahuță. O cititoare pasionată de poezie i-a transmis dragostea pentru vers, Alexandru Mereuță fiind un sensibil recitator al poeziei eminesciene. Urma să aleagă o profesiune tehnică: metalurgist, dar tărâmul dintre Dunăre și Mare este cel care avea să-i traseze tânărului Alecu Mereuță DRUMUL SPRE TEATRU. Venit, în anul 1964, într-o vacanță în tabăra pentru elevi și tineri de la Eforie Sud, a recitat o poezie la serbarea de sfârșit de tabără. A recitat atât de convingător, cu patos, încât a fost răsplătit cu aplauze furtunoase, iar o doamnă distinsă, aflată în public, l-a sfătuit să se facă actor.

A absolvit I.A.T.C. „I.L. Caragiale” din București, promoția 1952, la clasa marelui actor Nicolae Bălățeanu. A fost coleg de cameră, la cămin, cu Toma Caragiu, care îl numise Sandu-Alisandru. De Toma Caragiu îl leagă multe amintiri frumoase și pline de haz... Mi-a povestit cum, în zilele în care nu mai aveau mâncare, dădeau iama în proviziile colegilor de la Arte plastice. Le confiscau borcanele cu mâncare și, după ce se săturau, le puneau frumușel la loc, ca niște băieți buni ce erau.

Ca student, a fost actor corp-ansamblu la Teatrul Național București, sub directoratul lui Zaharia Stancu (într-un spectacol în care rolul principal era interpretat de actorul și poetul Emil Botta). Tot atunci, a fost și preparator la I.A.T.C., la clasa actriței Beate Fredanov și apoi la clasa profesorului său, Nicolae Bălățeanu.

A fost actor al Teatrului Tineretului din București, astăzi Teatrul de Comedie (teatru fondat de Radu Beligan, care a fost și primul director), al Teatrului „V.I. Popa” din Bârlad, unde a fost timp de trei ani și directorul teatrului, dar, intrând în conflict cu autoritățile politice locale, a fost nevoit să plece.

Din 1960, a devenit actor al Teatrului de Stat Constanța, în urma unui concurs despre care a aflat de la colegul său, regizorul Petru Mihail. De atunci, a rămas credincios scenei constănțene.

În 65 de ani de activitate, din care 57 la Constanța, a creat peste 100 de roluri numai la dramaticul constănțean. Alexandru Mereuță

este actorul care a dat viață unei impresionante galerii de personaje.

A făcut din fiecare partitură un adevărat giuvaer artistic, fiind mereu atent la nuanțele glasului, ale fiecărui gest sau ale unei simple priviri. Au fost personaje jucate de generații de actori, fiecare interpretare fiind unică, publicul fiind încântat cu aceste mereu alte fețe ale aceluiași personaj.

Iar elogiul pe care îl aduc actorului Alexandru Mereuță este acela că interpretările lui nu au semănat cu niciuna dintre cele ale actorilor care i-au precedat.

A jucat în piese istorice, comedii, în piese de teatru antic, tragedii, comedii lirice. A fost Nae Ipingescu („O noapte furtunoasă”), Grigore, învățătorul din „Mușcata din fereastră”, Bargamin, din „Românțioșii” sau Georges Duduleanu, din „Gaițele”, Simple („Nevestele vesele din Windsor”), Manole („Visul unei noapți de vară”).

A creat cu precădere bătrâni plini de pitoresc și sensibilitate, sfătoși și înțelepți, blajini și sentimentali: Procopie Colouzo („Papa se lustruiește”), Ianke, fabulosul, scăpărătorul Ianche („Take, Ianke și Cadâr”).

În îndelungata sa carieră, a jucat în toate comediile lui Aurel Baranga, dar și mai multe personaje în diverse variante de spectacol. Așa a fost cu celebra comedie „Take, Ianke și Cadâr” în care a fost și Ianke, și Cadâr, și Ilie.

A urcat pe scenă și după anul 2001 (anul pensionării). A jucat în „Livada de vișini”, „Cum vă place”, „Scaiul”, „Escrocii”, „Trei surori”,

„Dionysos”.

Greu de găsit cuvinte la superlativ pentru modul în care a definit personajul Firs din „Livada de vișini”.

Regizorul italian Daniele Salvo l-a distribuit în „Dionysos” (în rolul Tiresias), o coproducție a Teatrului de Stat Constanța și a Teatrului Vascello din Italia. Ambele personaje i-au adus aplauzele publicului și aprecierile criticilor.

A făcut, de multe ori, asistență de regie în teatru și a semnat punerea în scenă a comediei „Mușcata din fereastră”, spectacol de succes la public. De altfel, regia l-a preocupat pe tot parcursul îndelungatei sale cariere, îndrumându-i pe amatori – copii și adulți – nu doar către realizarea unor spectacole, ci, mai ales, către o mare iubire pentru Teatru.

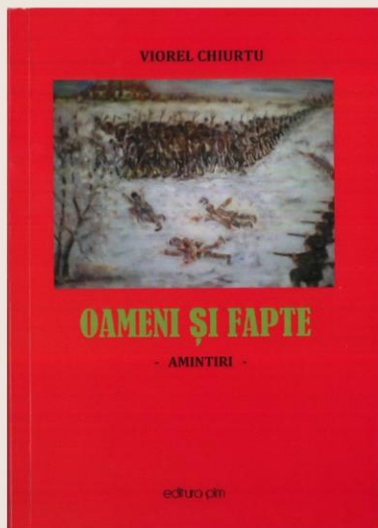
Nea Alecu, pentru colegi și prieteni, este un om bun, cald, având mereu pe față un zâmbet, o lumină în ochi. M-am întrebat de unde vin energia, forța, succesul actorului: totul se datorează iubirii imense a actorului pentru Teatru și iubirii statornice pe care i-o poartă publicul.

Anaid Tavitian

§ Recenzii

O carte bogată în informații *

Cartea – mărturisește autorul – este un omagiu adus memoriei scriitorului și eseistului Octavian Paler, care a inițiat și publicat cu consecvență rubrica „Oameni și fapte” în ziarul „România liberă”. Tocmai de aceea, toate secvențele literare („Împărăția apelor”, „Copilul Dunării”, „Boierul”, „Fata tatii” – am citat doar câteva) au o problematică desprinsă din realitate, o temă dominantă: omul, în individualitatea sa, proiectat pe desfășurarea unor întâmplări trăite.

Se simte condeiul ziaristului interesat de istorie, de opiniile oamenilor. Datorită spiritului său energic de jurnalist, de bun ascultător, povestirile oamenilor sunt amănunțite, iar decorul în care se desfășoară convorbirile este mereu grandios, fie că este malul unui lac sau o cabană pescărească, ori o comună din diferite zone ale țării: Dobrogea, Maramureș, Moldova, porturi brăilene și gălățene, Bărganul ars de soare și plin de ciulini.

Ca un adevărat artist plastic (de fapt chiar mânuiește cu măiestrie penelul) redă culori ale locurilor descrise: Împărăția Deltei, de pildă, cu cer senin, cu răsărit de soare „ce se ridică după coama munților Hercinici”, cu sălcii verzi plângătoare, cu nave de pasageri ce „lunecă pe canalul Chilia”. Față în față cu peisajul romantic, stă realitatea crudă, spusă cu părere de rău, a actului de deces al acestor bijuterii ce navigau în folosul localnicilor și al turiștilor veniți din toată lumea. Pictorul stă mereu alături de jurnalistul aspru și obiectiv.

Este adevărat că multe lucruri au rămas amintiri. În locul lor – spune jurnalistul – s-au dezvoltat festivalurile: ale cântatului, al prazului, lubeniței, cepei, fasolei, bibanului, sub pretextul că, în felul acesta, se promovează tradițiile și acțiunile culturale, cu ajutorul cărora va crește „nivelul de civilizație al poporului român”. Ironia are farmec la **Viorel Chiurtu**, este picantă ca o mâncare bine gătită.

Multe portrete au beneficiat de descrierea scriitorului: pescari, învățători, pensionari, navigatori, foști activiști, mineri. Și toți aceștia au o poveste de viață ce trezește tristețe sau bucurie, ori melancolie. Indiferent de sentiment, dominantă este o deplină înțelegere față de fiecare individ, față de fiecare existență. Nu-i ocolește nici pe cei din fosta Securitate, infiltrați în diferite grupuri, pentru a asculta, pentru a raporta, dar și pentru a avea astfel diverse avantaje materiale: concedii în diferite vile, țigări străine, cei mai buni medici, procurări de medicamente greu de găsit.

Cu înțelegerea și admirația scriitorului, vorbește de cioplitorul în lemn Ion Stan Pătraș, „un maramureșean cu sânge de dac”,

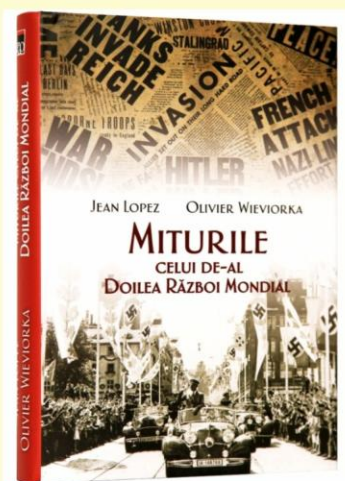
cel căruia i se datorează Cimitirul Vesel de la Săpânța, celebru pentru sculptura crucilor și pentru versurile cu sens de epitaf, adecvate fiecărui locuitor.

Viorel Chiurtu știe când să introducă note potrivite: vesele, triste, satirice, abuzive. Nu rămâne doar în aria întâmplărilor faste. Stilul său, în care se recunoaște obiectivitatea jurnalistului, oferă o legătură plăcută, interesantă, destinsă. Pe lângă parcurgerea textului, te oprești și asupra peisajelor pictate, adăugând aprecierile privitorilor pentru actul de creație plastică.

*Chiurtu, Viorel, *Oameni și fapte. Amintiri*, Iași, Editura PIM, 2020, 170 p.

Constanța Călinescu

Miturile celui de-al Doilea Război Mondial

Jean Lopez (n. 1952), jurnalist și fondator al revistei „Guerres et Histoire”, s-a remarcat printr-o serie de lucrări, precum: „Kursk – cele patruzeci de zile care au demolat Wehrmachtul”, „Stalingrad, bătălia pe marginea prăpastiei”. În anul 2015, publica „Les cent

§ Recenzii

jours d'Hitler". A fost apreciată, de asemenea, lucrarea biografică despre Mareșalul Jukov, cuceritorul Berlinului, scrisă în colaborare cu Lasha Otkhmezuri, fost diplomat și consilier la redacția revistei „Guerre et Histoire”.

Olivier Weviorka, membru al Institutului Universitar din Franța și profesor universitar, doctor la Școala Normală Superioară din Cachan, este, la rândul său, specialist recunoscut în domeniul mișcării de Rezistență și al celui de-Al Doilea Război Mondial, cărora le-a consacrat numeroase cărți de referință, cum ar fi: „Histoire du Debarquement” și „Histoire de la Resistance”.

În cea de-a doua ediție a lucrării mai sus menționate, autorii, cu contribuția masivă a colaboratorilor – istorici, profesori universitari, reporteri, ofițeri superiori din armată, ingineri – își propun, pe parcursul a douăzeci și trei de capitole, să restabilească unele fapte și să argumenteze că anumite adevăruri și evenimente, considerate „sfinte”, ca fiind eronate.

Aflăm, astfel, că britanicii nu îl susțineau în totalitate pe W. Churchill, înainte și în timpul războiului. La apariția și perpetuarea acestui mit au contribuit mai mulți factori: pe de o parte, mișcările și guvernele aflate în exil la Londra, adesea izolate și divizate, nu aveau cum să nu fie influențate de fațada unanimității pe care o afixau gazdele lor britanice; pe de altă parte, „memoriile de război ale lui Churchill însuși, ignorând deliberat

dezacordurile din interiorul și din afara guvernului său”. În cele din urmă, grație încheierii victorioase a războiului, cei care criticaseră desfășurarea acestuia s-au abținut, în general, să o recunoască”. În continuare, este discutabil că „înfrângerea francezilor din 1940 era inevitabilă; Pe scurt, după cum demonstrează Ernest May, pare mai greu să explici Victoria rapidă a Germaniei, decât înfrângerea francezilor”. Despre celebrele submarine „U-Boot”: acestea nu ar fi putut întoarce soarta războiului din cauza unor probleme de comandă, capacitate, modernizare și, în plus, conflicte între ofițerii superiori privind luarea unor decizii.

Celalalt capitol, devansarea unui atac al lui Stalin, nu rezistă în fața argumentelor: „Armata Roșie nu este pregătită nici pentru ofensivă, nici pentru defensive, este mobilizată doar pe jumătate, spiritul societății ruse este amortit, la care s-au adăugat decimarea ofițerilor superiori, în perioada epurărilor staliniste”.

Pearl Harbour – nu a fost de fapt o victorie a japonezilor, dovada fiind evoluția ulterioară a evenimentelor din Pacific.

Rommel – „un bun comandant și strateg” – era, de fapt, atât un produs al propagandei naziste, cât și al legendei Aliaților.

Urmează capitole care analizează:

- armata italiană – a fost sau nu slab pregătită, a avut succese și înfrângeri, dar, în multe cazuri, soldații italieni au dat dovadă de multă ferocitate, mai ales în

luptele din Etiopia.

- Japonia: a capitulat din cauza bombardamentelor atomice sau și din cauza intrării URSS în război, prim-ministrul japonez Naruhik spunea, în fața Parlamentului, pe 16 august 1945, că „Japonia a fost pusă în cea mai proastă situație cu putință”.

- Sunt apoi analizate: rolul femeilor în război; cum a contribuit Franța la Victoria Aliatilor; armele miraculoase ale Germaniei (pentru care, la sfârșitul războiului, se vor înfrunța fostele tabere aliate, acestea capturând un număr însemnat de cercetători germani (von Braun etc.) care, ulterior, au contribuit la dezvoltarea programelor spațiale ale SUA și URSS.

Demn de menționat e faptul că autorii arată rolul propagandei lui Goebbels în atribuirea meritelor unor militari sau miniștri ai Reichului (Rommel, Speer) iar, ulterior, civili și militari din Germania și Japonia au preferat să prezinte războiul „în cele mai agreabile culori, în loc să-l descrie respectând canoanele lucidității și veridicității”.

Și nici comandantii Wehrmachtului nu au recunoscut participarea la atrocitățile asupra evreilor și ale altor minorități din Europa, sau ale oponenților politici, preferând să arunce vina acestor crime asupra „soldaților politici ai lui Hitler, respectiv trupele SS”.

Gelu Culicea

BIBLION
ISSN 1221 - 8855

Revista Bibliotecii Județene „Ioan N. Roman” Constanța
Redactori: CORINA APOSTOLEANU, AIDA POPOVICI,
ȘTEFAN PLEȘOIANU